

Beleidsplan sociale veiligheid OBS deTwamêster

Koersvast vooruit, dat doe je samen!

Inleiding

Medewerkers van de Twamêster vinden het van groot belang dat iedereen zich thuis voelt op school. Het team streeft naar een prettige ontspannen, open sfeer en een kindvriendelijke onderwijsomgeving waar kinderen ervaren dat er voor iedereen belangstelling en aandacht is en waarbij een gevoel van veiligheid en geborgenheid bij kinderen een grondslag vormt. Een dergelijke sfeer, ook wel pedagogisch klimaat genoemd, vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsresultaten en een positieve ontwikkeling bij kinderen.

1. Doel, uitgangspunten, waarden en visie

Het doel van het veiligheidsbeleidsplan is om negatieve invloeden op preventieve wijze te minimaliseren. Deze doelstelling wordt bereikt door de veiligheid van alle bij de school betrokkenen zo goed mogelijk te bevorderen en zo mogelijk alle vormen van agressie en seksuele intimidatie (AG & SI) binnen de school en/ of schooltijd te voorkomen. Daar waar zich incidenten voordoen worden adequate maatregelen getroffen om verdere escalatie te beperken of te voorkomen.

Dit veiligheidsbeleidsplan zal betrekking hebben op alle werknemers, leerlingen en ouders/ verzorgers en is voornamelijk gericht op:

- Preventie van AG&SI;
- Het optreden bij AG&SI;
- Het afhandelen van incidenten m.b.t. AG&SI.

Uitgangspunten

Voor het opstellen van dit veiligheidsplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Onze visie, schooldoelstellingen en Vreedzame schoolprincipes;
- Voldoen aan wet- en regelgeving (Arbowet artikel 1, lid e en f: artikel 4 lid 2 en de Wet op het Primair Onderwijs, artikel 4a en 5a).

Onze belangrijkste waarden zijn:

- Respect
- Veiligheid
- Verbinding
- Verantwoordelijkheid
- Vertrouwen
- Openheid

Visie op kind

Alle kinderen zijn uniek en ontwikkelen zich verschillend. Iedereen hoort erbij.

Visie op onderwijs

Het team van de Twamêster, in goede samenwerking met de ouders en omgeving, zorgt voor een gezonde, veilige en passende leeromgeving. Hiermee scheppen we de juiste omstandigheden voor de optimale ontwikkeling van kinderen. Wij willen leerlingen goed voorbereiden op de dynamische maatschappij. Daarom laten we het onderwijs aansluiten op de ontwikkelingen in de samenleving. Het stimuleren van samenwerken, een onderzoekende houding en kinderen verantwoordelijkheid geven in hun leerproces vinden we belangrijk. We bereiden ze voor op een leven lang leren en stimuleren hen om altijd nieuwsgierig naar morgen te zijn!

Belangrijke doeldomeinen op basis van onze uitgangspunten zijn:

Kwalificatie: belangrijke kennis, vaardigheden en houdingen onderwijzen, waarmee ze zich kunnen kwalificeren in een sterk veranderende maatschappij.

Socialisatie: voorbereiden op een leven als **lid van een groep, een gemeenschap**, en op een **democratische** en **pluriforme samenleving** en leren aanpassen aan de wisselende omstandigheden.

Personificatie: Ondersteunen bij de identiteits- en persoonlijke ontwikkeling die bijdraagt aan een unieke, zelfbewuste, zelfstandige maatschappelijk verantwoorde persoonlijkheid.

Samenwerken met ouders

Om een kind zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen en begeleiden op het gebied van sociale veiligheid, vindt de Twamêster een open contact en samenwerking met ouders en de omgeving een belangrijke voorwaarde, want:

'Koersvast vooruit dat doe je samen'.

2. Vreedzame school

Wij begeleiden kinderen bij het leren en het omgaan met andere kinderen, volwassenen en hun omgeving. Daarbij volgen we de principes van de Vreedzame school en hanteren een duidelijke structuur, vaste regels en afspraken en een pedagogisch klimaat gebaseerd op de basisbehoeften van een kind.

- *Kinderen krijgen een stem en oefenen in participatie*

Gedrag van kinderen wordt positief beïnvloed door hen een stem te geven en te participeren (inspraak, medezeggenschap, eigenaarschap) in het 'echte' leven, om hen zo de gelegenheid te geven te oefenen met het nemen van verantwoordelijkheid.

- *Conflictoplossing*

De Vreedzame school besteedt veel aandacht aan conflictoplossing.

Het uitgangspunt is dat er nu eenmaal altijd conflicten (belangentegenstellingen of meningsverschillen) zullen zijn in een situatie waarin mensen of kinderen bij elkaar zijn. Het is zinvol om iedereen te leren hoe je kunt omgaan met conflicten, en hoe je, als een conflict toch in ruzie is ontaard, kan werken aan een constructieve oplossing.

- *Leeftijdsgenoten*

Onderzoek laat zien dat de invloed van leeftijdsgenoten op de persoonlijke vorming van kinderen groot is. In de Vreedzame School streven we er naar om kinderen ook sociale verantwoordelijkheden of taken op zich te laten nemen.

- *Sociale en morele steun*

De kern van De Vreedzame school is het creëren van een positief sociaal klimaat, van een cultuur waarin de sociale norm bepaald wordt door constructief omgaan met meningsverschillen en conflicten, actieve participatie, waar kinderen een stem hebben, zorgzaam en pro-sociaal gedrag.

- *Sociale verbondenheid*

Kinderen hebben behoefte aan sociale verbondenheid: een omgeving waarin zij zich welkom, gerespecteerd en niet gediscrimineerd voelen, waarin ze merken dat er positieve verwachtingen over hen bestaan en waarin ze ondervinden dat ze 'ertoe doen'. Kinderen hebben het nodig om nodig te zijn.

- *Democratisch opvoeden*

Een democratische opvoeding bereidt kinderen het beste voor op het leven in een democratische gemeenschap. Die opvoedingsstijl wordt eerder gekenmerkt door gezag dan door macht. Opvoeders stellen duidelijke grenzen, maar geven daarbij veel uitleg, bevorderen de ontwikkeling van eigen verantwoordelijkheid, zijn zuinig met gebruik van machtsmiddelen, en vertonen moreel voorbeeldgedrag. Kinderen zijn gesprekspartner, die een zekere mate van verantwoordelijkheid kunnen dragen. Door kinderen consequent uit te leggen wat de gevolgen van hun handelingen zijn voor anderen, door hen te helpen zich te verplaatsen in het perspectief van anderen, ontwikkelen zich geleidelijk aan mentale scripts die gedrag van binnenuit reguleren.

3. Preventief beleid

Preventief beleid houdt in dat er maatregelen worden genomen om AG & SI te voorkomen. Hiertoe worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Bij het onderzoek en opstellen van concrete beleidsvoornemens wordt gebruik gemaakt van diverse instrumenten die in het onderwijs zijn ontwikkeld. Zo wordt het welzijn van de kinderen, ouders en verzorgers en werknemers onderzocht met de volgende middelen:
 1. Leerlingenenquête om de twee jaar;
 2. Ouderenquête om de twee jaar;
 3. Personeelsenquête om de twee jaar;
 4. Werken met kwaliteitskaarten (kaarten pedagogisch- en schoolklimaat) om de twee jaar;
 5. Leerlingvolgsysteem voor sociaal emotionele ontwikkeling: SCOL. Deze wordt 2x per jaar afgenomen voor alle leerlingen van groep 2 t/m 8;
 6. Er vindt een analyse van de geregistreerde incidenten plaats;
 7. Er is een gedragsprotocol/ sociale veiligheidsprotocol opgesteld;
 8. Personeel, leerlingen en ouders worden geïnformeerd over geldende gedragsregels, het beleidsplan, protocollen e.d.;
 9. Door de leraren worden gedragsregels met de leerlingen besproken;
 10. In het leerstofaanbod wordt op systematische wijze aandacht besteed aan de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de methode: De Vreedzame school, Gouden Weken, Week tegen het Pesten en De Week van de Mediawijsheid
 11. De school heeft een pestprotocol.

4. Registratiebeleid

Om te kunnen sturen, evalueren en bijstellen zorgt de school voor een nauwkeurige registratie en administratie betreffende AG& SI. Hiervoor maakt de school gebruik van de volgende formulieren:

- Formulieren incidentregistratie in ParnasSys
- Ongevallen meldingsformulier in ParnasSys
- Mediatieformulieren bij conflicten

5. Curatief beleid

Om adequaat te kunnen handelen naar aanleiding van incidenten zijn de volgende draaiboeken en protocollen opgesteld:

- Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is te vinden op www.Proloog.nl;
- Gedragsprotocol en stappenplan van incident tot verwijdering
- Pestprotocol

Schorsing van personeel vindt plaats conform de geldende CAO PO.

6. Schoolafspraken over veiligheid

Elke school kent zijn eigen regels. Het gaat hierbij om afspraken waaraan leerlingen, ouders en medewerkers zich moeten houden, zodat we op een plezierige wijze met elkaar om kunnen gaan en incidenten en vervelende situaties kunnen worden voorkomen. De schoolafspraken zijn verdeeld in schoolregels, pleinafspraken en groepsregels. Groepsregels zijn hieronder niet beschreven, omdat die per klas kunnen verschillen, waarbij de schoolregels in acht worden genomen.

6.1 Schoolregels

- We zorgend dat iedereen erbij hoort
- We zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn
- Wij lossen samen conflicten op
- Wij helpen elkaar
- Wij dragen allemaal een steentje bij

6.2 Pleinafspraken

Kinderen:

- We gaan netjes met het materiaal om
- Je ruimt het materiaal op als je het niet meer gebruikt
- In de bosjes spelen mag, niet op de weg er achter
- We blijven op het plein
- We voetballen alleen in lunchpauze, max 10 tegen 10, heterogene groepen, 1 team draagt een lintje
- Stoeien mag; au = stop, handen en voeten houd je uit het gezicht, niet klemmen om het hoofd

Leraren:

- De pleinwacht bestaat uit minimaal 2 personen
- De pleinwacht neemt klachten van kinderen serieus

- De pleinwachten schakelen bij passende incidenten de mediators in
- Indien nodig ondersteunen pleinwachten/ leraren elkaar
- De leraren zorgen dat de kinderen ordelijk in rijen naar binnen gaan

Handelen bij ongewenst gedrag:

- Eerst spreekt de leerkracht de leerling aan op zijn gedrag.
- Bij fysiek gedrag of brutaal gedrag naar leerkracht: direct naar binnen (leerplein 4/5) --> melden bij leerkrachten in koffiekamer, zij houden toezicht.
Kinderen worden niet meer naar de eigen groep gestuurd, zo weet je niet wat er gebeurt.
- Time-in en time-out:
Time-in (waarschuwing 1) is op het plein --> Deur van het speelhok
Time-out (na 1 waarschuwing en het gedrag blijft), leerling gaat naar leerplein 4/5.
Fysiek gedrag en brutaal gedrag = direct time-out.
- Leerling time-out? --> Parnassys --> Notities --> Incidentenregistratie
De leerkracht die de leerling naar binnen stuurt maakt ook een notitie bij deze leerling.
- Eigen leerkracht belt na 3 meldingen in Parnassys naar de ouders.

6.3 Toezicht

Alle personeelsleden zijn betrokken bij het toezicht op het gedrag van de kinderen gedurende de schooltijd. Bij misdragingen van het gedrag van de leerling kan elk personeelslid dit corrigeren. Indien nodig wordt het incident gerapporteerd bij de groepsleraar of bij de directie. Indien nodig worden ouders ingelicht.

6.4 Omgaan met moderne communicatiemiddelen

6.4.1. E-mail en internetgebruik

- Internet wordt gebruikt voor educatieve doeleinden
- De leraar is bekend met de sites die leerlingen bezoeken op internet
- Er worden geen sites bekeken die niet aan de fatsoensnormen voldoen
- Regels en wetten met betrekking tot copyright worden in acht genomen
- Leerlingen mogen met toestemming van de leraar 'vrij' op internet b.v. om iets over een onderwerp op te zoeken
- Leraar en leerling zijn geen vrienden op social media
- Het is niet toegestaan schade aan de school (ook imagoschade) en aan derden toe te brengen

De software die in ontwikkeling is, verwijst meer en meer naar internetsites voor aanvullend, actueel of alternatief materiaal. Internetactiviteiten worden hiermee steeds meer onderdeel van de methodes en leergangen. De software bij de methodes kan via internet benaderd worden. Daarom worden met de leerlingen een aantal gedragsafspraken gemaakt:

- Zonder toestemming van de leraar wordt geen persoonlijke informatie doorgegeven op internet: namen, adressen, telefoonnummers, e-mailadressen
- Vertel het je juf/ meester meteen als je informatie tegenkomt waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat het niet hoort
- Spreek van te voren met je leraar af wat je op internet wilt gaan doen
- Bij twijfel: altijd overleg met je juf/ meester

Handelen leerkracht bij onjuist gebruik Ipad door leerlingen:

- 1 keer waarschuwen
- Na waarschuwing geen verbetering; Ipad wordt 1 dag ingenomen
- Na drie keer onjuist gebruik worden de ouders van de leerling gebeld en de Ipad wordt 1 week ingeleverd.

6.4.2 Gebruik van mobiele telefoons

In deze tijd van mobiel bereikbaar zijn hebben ook veel (oudere) leerlingen een eigen telefoon. Deze mobiele telefoons zijn op onze school niet toegestaan. Bij hoge uitzonderingen wanneer dit vooraf aan de groepsleraar is gevraagd, kan van deze regel worden afgeweken. Via het nummer van de school is elk kind in geval van nood bereikbaar. Het nummer van de school is: 058-2552557.

6.4.3 Website

OBS de Twamêster beschikt over een eigen website: www.detwamester.nl

De schoolleiding en de ICT-er zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de website. De informatie in het onderdeel 'groepen' wordt actueel gehouden en vernieuwd door de ICT-er. Ouders/ verzorgers die bezwaar hebben tegen het plaatsen van een foto van hun kind op de website, kunnen dit aangeven op het inschrijfformulier en op Klasbord.

6.4.4. Het ouderportaal Klasbord

OBS de Twamêster gebruikt het ouderportaal Klasbord om de ouders op een vlotte en adequate wijze te informeren over de school en hun kind. Klasbord is een beschermde omgeving en is alleen toegankelijk voor de ouders van de Twamêster.

6.5 Verkeers- en vervoersafspraken

- Wij promoten om lopend of op de fiets naar school te komen. Leerlingen die op de fiets komen, zetten deze in het fietsenrek
- We fietsen niet op het schoolplein
- Voor vervoer van leerlingen onder schooltijd hanteren wij de regels zoals gesteld door VVN. Dat betekent o.a. dat stoelverhogers worden gebruikt bij kinderen onder de 1.35 m. Gaat het om een kort ritje met meerdere kinderen dan mogen deze kinderen alleen op de achterbank worden vervoerd.. De kinderen moeten in de auto een gordel om, dus niet meer leerlingen vervoeren dan het aanwezige aantal gordels in de auto.

7.0 Klachtenregeling

Waar gewerkt wordt, worden weleens fouten gemaakt. Dat is op een school niet anders. Ouders zijn welkom bij de groepsleraar om dergelijke zaken te bespreken en samen naar een goede oplossing te zoeken. Ze kunnen ook hun vragen, problemen, klachten over het onderwijs, de aanpak van de kinderen en andere zaken voorleggen aan de directeur. Deze zal het probleem met alle betrokkenen bespreken en zoeken naar een oplossing. Indien een klacht niet op schoolniveau kan worden opgelost, kan de contactpersoon van de school (in de schoolgids staat vermeld welke leraar dit is), ouders informeren hoe om te gaan met een klacht en zo goed mogelijk doorverwijzen naar de juiste persoon of instantie. Een stap verder kan contact opgenomen worden met één van de onafhankelijke, door het

bestuur benoemde, vertrouwenspersoon. De klachtencommissie adviseert het bevoegd gezag. De afhandeling van de klachten is vastgelegd in de klachtenregeling van Proloog. Deze is te vinden op www.proloog.nl

8.0 Overige zaken die bijdragen aan de veiligheid van leerlingen, ouders en personeelsleden.

8.1 Ontruimingsplan

In ieder gebouw, dus ook in het schoolgebouw van OBS de Twamêster kunnen zich situaties voordoen die het noodzakelijk maken dat leerlingen, ouders, personeel en overige aanwezigen het gebouw zo snel mogelijk moeten verlaten. Hierbij kan gedacht worden aan brand, wateroverlast, stormschade, bommelding, en in andere voorkomende gevallen. Hierdoor is naast de genomen preventie-maatregelen een ontruimingsplan nodig (bijlage 8). Door middel van instructie en minimaal één aangekondigde en één onaangekondigde oefening zal dit ontruimingsplan aan de praktijk worden getoetst en zo nodig worden bijgesteld.

- Het ontruimingsplan is bekend bij alle personeelsleden;
- In elke ruimte is een vluchtroute zichtbaar opgehangen (in een mapje bij de deur in iedere ruimte);
- Alle BHV-ers moeten het plan goed kennen

8.2 Bedrijfshulpverlening

In de school zijn BHV-ers. Zij geven aanwijzingen aan het personeel en kinderen bij calamiteiten, totdat de hulpdiensten zijn gearriveerd en de situatie is overgedragen. Aanwijzingen van de BHV-ers dienen door alle gebruikers van het gebouw opgevolgd te worden. De BHV-ers kunnen noodzakelijke eerste hulp verrichten bij ongevallen.

Zij controleren meerdere keren per jaar de verbanddozen. Ook komt er 1x per jaar een speciaal bedrijf via Stichting Proloog die de verbandtrommels controleert en aanvult. De BHV-ers hebben een BHV-diploma en worden regelmatig getraind. Op advies van de BHV-er kan de huisarts worden ingeschakeld.

8.3 Contacten met externe organisaties

In het belang van de veiligheid van de kinderen en ouders kan de school contact hebben met instanties die hulp kunnen bieden aan de leerlinge en/ bij de thuissituatie. Hierbij kan gedacht worden aan de GGD, Veilig Thuis, het dorpenteam, de jongerenwerker, wijkagent, schoolarts, GGZ, leerplichtambtenaar etc.

8.4 Verzekeringen

Proloog heeft een verzekering afgesloten voor leerlingen, onderwijspersoneel en medewerkers, waaronder ouders/ verzorgers, die in opdracht van de school activiteiten t.b.v. de school verrichten. Het gaat om een ongevallen, reis- en aansprakelijkheidsverzekering.

8.5 Toelating, interventies, schorsing en verwijdering

Als alle maatregelen op school volgens het protocol Omgaan met Elkaar geen succes meer hebben dan komt het omstreden middel 'verwijdering van de leerling' aan de orde. De mogelijkheden om leerplichtige kinderen definitief van school te verwijderen is in de huidige regelgeving aan voorwaarden gebonden in de praktijk zeer beperkt. Zie hiervoor bijlage 7.

8.6 Arbeidsinspectie

De directie kan- afgezien van de wettelijk verplichtingen ter zake besluiten om de arbeidsinspectie in

te schakelen. Melding bij de Arbeidsinspectie dient in ieder geval plaats te vinden indien er sprake is van een ernstig ongeval (definitie ernstig ongeval: indien iemand lichamelijk of geestelijk schade aan de gezondheid heeft opgelopen die binnen 24 uur na het ongeval leidt tot opname in een ziekenhuis ter observatie of behandeling, dan wel naar een redelijk oordeel blijvend zal zijn; Artikel 9.1 Arbowet).

8.7 Onderwijsinspectie

Klachten over seksueel misbruik, seksuele intimidatie, ernstig fysiek of geestelijk geweld worden gemeld bij de vertrouwensinspecteurs. Het centrale meldpunt is: 0900-1113111

Bijlage 1 Pestprotocol van De Twamêster

Alle kinderen van de Twamêster moeten zich veilig kunnen voelen zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Helaas komt op elke school pesten voor. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en serieus maar vooral preventief willen aanpakken.

Voorwaarden

Hier zijn een aantal voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als onwenselijk worden gezien door alle betrokkenen: leerlingen, gepeste leerlingen, pesters, zwijgende groep, leerkrachten en ouders.
- Het team moet proberen pestproblemen te voorkomen door het programma van de Vreedzame School effectief in te zetten.

Leerkrachten en ouders moeten pesten kunnen signaleren en hierin duidelijk stelling nemen. Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- Een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- Herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/ agressie van één of meer leerlingen;
- Verschil in macht tussen pester en gepeste.

Signalen van pesten kunnen zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit de eigen naam noemen;
- Zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Opmerkingen maken over kleding, over uiterlijk (dik zijn);
- Isoleren en negeren;
- Buiten school opwachten;
- Slaan en schoppen;
- Op weg naar huis achterna rijden;
- Bezittingen van anderen afpakken, stukmaken, natmaken enz.;
- Schelden of schreeuwen;
- Pesten via social media.

Hoe gaan wij op de Twamêster om met pesten?

Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan gemakkelijk overgaan in ruzie of zelfs pesten.

1. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan.
2. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag.
3. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken.
4. Ook kunnen we de mediators vragen om te helpen.

Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen.

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich meebrengt daarvan zijn kinderen zich, zeker op een basisschool, nog lang niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen te leren omgaan met sociale media en kinderen op te voeden tot *digitaal* burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep, gaat de groepsleerkracht met de leerlingen in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met social media'. Dit is beschreven in het reglement internet en sociale media op de Twamêster (zie bijlage 1). Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments' als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van social media, bijvoorbeeld de groepsapp. Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten. Afhankelijk van wat de betrokken leerling aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Maar dus alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

1. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of er aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande beschreven, en of De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd. Maar soms is er meer nodig.

We maken onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontstaat een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van fysiek of psychisch geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelykbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking. Pesten behoort tot een repertoire van kinderen en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op de Twamêster een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we ook hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft.

Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een inclusief groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Zie hieronder.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Soms is er meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

We gaan structureel na of de doelen van De Vreedzame School wel gehaald worden, met behulp van de **Vragenlijst SCOL** die we 2x per jaar afnemen. Daarnaast nemen we ook **jaarlijks de vragenlijst Sociale Veiligheid af; een instrument dat inzicht geeft in de beleving van de sociale veiligheid van de leerlingen**, in de *feitelijke aantasting* van de sociale veiligheid en het *welbevinden* van de leerlingen.

Voorkomen van pesten en sociale onveiligheid

Hoe voorkomen van pesten en sociale onveiligheid

Zoals we hiervoor al aangaven, leggen we met de Vreedzame School het fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele steun

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'Wat wordt er van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren, willen we expliciet een positieve sociale en morele steun uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- De omgangsafspraken en het logo van De Vreedzame School zichtbaar in de school;
- Directe correctie van gedrag van leerlingen dat haaks staat op de norm;
- Aanwezigheid van de directeur (of vervanger) bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren enzovoort.

De klas en school een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid verschil maakt en dat de klas en de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar te verdelen, of als klas presentaties voor andere klassen te verzorgen. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van de Vreedzame School). Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten, het ondersteunend personeel en alle ouders.

Investeren in de relatie met leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van de leerkrachten dat zij investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar en regelmatig door het schooljaar heen met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk of spannend vinden, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

Leerlingen worden medeverantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op de Twamêster krijgen de leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. Daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen. Zo werken we met leerlingenmediatoren, jeugdconciërges en een leerlingenraad. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze ‘verdedigers’ kunnen zijn.

Opstekers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen gemakkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van ‘opstekers’, of complimenten. Kinderen (niet alleen kinderen; dit geldt helaas ook voor volwassenen) hebben de neiging om negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In De Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een ‘opsteker’. Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat er goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het ertoe doet dat ze er zijn.

Een grondwet: basisregels in de school

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat die sociale norm is. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we een grondwet: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van gedrag.

Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. De Vreedzame school biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met De Vreedzame School dat leerlingen:

- Op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- Conflicten constructief kunnen oplossen;
- Zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- Openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema's van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

- *We horen bij elkaar*
- *We lossen conflicten zelf op*
- *We hebben oor voor elkaar*
- *We hebben hart voor elkaar*
- *We dragen allemaal een steentje bij*
- *We zijn allemaal anders*

De Twamêsterwet (grondwet) luidt:

- Wij zorgen dat iedereen erbij hoort
- Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn
- Wij lossen conflicten samen op
- Wij helpen elkaar
- Wij dragen allemaal een steentje bij

Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken

Deze basisregels vormen een soort 'kapstok' waaraan de groepsregels worden 'opgehangen'. In de lessen van de Vreedzame School (in blok 1) en tijdens de activiteiten gedurende de Gouden Weken, wordt samen met de leerlingen gesproken over de Twamêsterwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs) afspraken. Aan het begin van het jaar, tijdens blok 1, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke groepsregels er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de grondwet op schoolniveau, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de Twamêsterwet.

Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen omgangsafspraken gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd. 'Zo willen we het in onze groep'.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas. Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag, is op zich ook nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets van gedrag van de leerkracht en andere volwassenen in de school):

- Modelgedrag vertonen (uitvoeren van de afgesproken regels)
- Leerlingen herinneren aan de regel

- Leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen.

Op het naleveren van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- Alle leerkrachten in de klassen regelmatig terugkomen op de regels en afspraken
- Alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

Bij overtreden van de regels; zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan de afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen af straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, competentie en autonomie:

- **Relatie.** We spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. (....., ik vind je een leuke jongen, maar wat je nu gedaan hebt kan echt niet).
- **Autonomie.** We zorgen ervoor dat de leerlinge mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van een plan (Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?).
- **Competentie.** We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als het lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je! Fijn dat je dat zo gedaan hebt').

Een andere belangrijk aspect van een 'zinvolle straf' is eigenaarschap. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewustmaken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen terugwinnen, enzovoort.

Waarom geven we welke straf? Met welk doel?

- Ongewenst gedrag te stoppen (er moet nu echt een einde aan komen);
- De rust of de veiligheid te herstellen (in de groep of op het plein);
- Gedrag te veranderen (herhaling voorkomen; de leerling leert ervan).

De eerste twee doelen worden vaak bereikt met straffen als:

1. de leerling uit de betreffende ruimte sturen (afkoelen);
2. De leerling naar binnen sturen, leerling blijft een periode binnen;
3. de leerling na laten nablijven;

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassene) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom toezicht op verschillende plekken.

Gebeurtenissen:

- Schoolplein (bij in- en uitgaan van de school)
- Schoolplein (pauzes)
- De trappen in de school bij binnenkomst, in pauzes en naar huis gaan)
- Naar het gymlokaal lopen en terug
- Bij feesten en voorstellingen
- De toiletten
- De fietsenstalling
- De gangen bij het in- en uitgaan

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Schoolplein en het in- en uitgaan van de school:

Op onze Vreedzame School vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind ertoe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannende manier contact te maken met kinderen en ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er zijn afspraken over de tijden waarop de bel gaat, en het tijdstip dat de kinderen binnen moeten zijn en de lessen beginnen.

- De directeur of vervanger staat (waar mogelijk) bij de deur als deze opengaat en verwelkomt de kinderen en ouders
- De leerkrachten verwelkomen de kinderen in de klas
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.
- Er wordt vriendelijk doch op een duidelijke manier omgegaan met telaarcomers. Hier zijn afspraken over gemaakt.
- Na 14.15 uur lopen elke dag leerkrachten of andere professionals mee naar buiten en gebruiken deze gelegenheid om contact te maken met ouders.

